הִלְכוֹת מַיִם אַחֲרוֹנִים סִימָן קפא

(ו) וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן: ג [א]אֵין נוֹטְלִין (ז) בְּחַמִּין שֶׁהָיָה (ח) נִכְוִית בָּהֶם, מִפְּנֵי (ט) שֶׁמִּפְעַפְּעִין (פרוש, מְבַעְבְּעִין, מִלְּשׁוֹן שְׁחִין אֲבַעְבּוּעוֹת) אֶת הַיָּדַיִם, וְאֵין מַעֲבִירִין אֶת הַזֵּהָמָא: ד [ב]אֵין צָרִיךְ לִטֹּל אֶלָּא (י) * עַד (כ) פָּרָק שֵׁנִי שֶׁל אֶצְבָּעוֹת: ה [ג]צָרִיךְ שֶׁיַּשְׁפִּיל רָאשֵׁי אֶצְבְּעוֹתָיו לְמַטָּה, כְּדֵי (יא) שֶׁתֵּרֵד הַזֵּהָמָא: ו [ד]אִם הַמַּסְבִּין רַבִּים עַד חֲמִשָּׁה, (יב) מַתְחִילִין מִן הַמְבָרֵךְ. וְאִם הֵם יוֹתֵר, מַתְחִילִין (יג) * מִן הַקָּטָן וְנוֹטְלִין דָּרְכָּן יְשִׁיבָתָן, (יד) וְאֵין מְכַבְּדִין זֶה אֶת זֶה לִטֹּל עַד שֶׁמַּגִּיעִין (ו) [ו] לַחֲמִשָּׁה הָאַחֲרוֹנִים, וְכֵיוָן שֶׁלֹּא נִשְׁאֲרוּ אֶלָּא חֲמִשָּׁה שֶׁלֹּא נָטְלוּ (טו) מַתְחִילִין (טז) מִן הַמְבָרֵךְ: ז (יז) [ז]אֵין מְבָרְכִין שׁוּם בְּרָכָה עַל מַיִם

ג שָׁם בְּמָקוֹם. ד טוּר וְהָרַשְׁבָּ"א (תורת הבית ב' ש' א'). ה סוֹטָה ד'. (ע"ב). ו בְּרָכוֹת מ"ו (ע"ב). ז טוּר בְּשֵׁם בַּעַל הֲלָכוֹת גְּדוֹלוֹת (הלכות ברכות פ"ו) וְרַב עַמְרָם (הביאו רבינו יונה ברכות ם: ד"ה ולענין).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ו [ו] לַחֲמִשָּׁה הָאַחֲרוֹנִים. וְעַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וּכְשֵׁם הָאֲרִ"י זַ"ל (שער המצות פרשת עקב) כָּתְבוּ אָסוּר לְהַפְסִיק אֲפִלּוּ בְּדִבְרֵי תּוֹרָה עַיֵּן שָׁם:

בְּאֵר הֵיטֵב

לספר מערכת האלקות פ"ג) דְּבְמָקוֹם שֶׁאֵין עוֹבְרִים שָׁם יְכוֹלִים לִטֹּל עַל גַּבֵּי קַרְקַע, וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם) נִרְאֶה לִי דְּתַחַת הַשֻּׁלְחָן שָׁרֵי. וְאַף עַל גַּב דִּלְפָעָמִים מִסְתַּלְקִין הַשֻּׁלְחָן מִכָּל מָקוֹם יִתְנַגְּבוּ בֵּינֵי וּבֵינֵי: ג (ז) נְכְוִית בָּהֶן. וְרַשִׁ"ל (ים של שלמה חולין פ"ח סי' יא) פָּסַק דַּוְקָא בְּצוֹנְנִין: ד (ה) פָּרָק שֵׁנִי. שֶׁלְּמַעְלָה מֵהַפֶּרֶק אֵין מַגִּיעַ לִכְלוּךְ הַמַּאֲכָל] הַמְבָרֵךְ לְעַיֵּן בְּאַרְבַּע בְּרָכוֹת שֶׁל בִּרְכַּת הַמָּזוֹן. וּשְׁמַע מִנָּהּ דְּהָא דְּאָמְרִינַן (ברכות מב.) תַּכְרָ לִטְּלִית יָדַיִם בְּרָכָה לְאוּ תַּכְרָ מַשְׁ אֶלָּא בִּכְדֵי שֶׁיְּהוּ לְהַפְסִיק בִּכְדֵי לֹא

בְּאוּר הֲלָכָה

שְׁאָר פּוֹסְקִים שֶׁאֵין רוּחַ רָעָה שׁוֹרָה עַל הַמַּיִם כְּשֶׁרוֹחֲצָם בְּכֶלִי, מַתִּיר, וְאֵין דּוֹמֶה לְהַנַּ"ל בְּסִימָן ד' דְּהָתָם הָרוּחַ רָעָה שׁוֹרָה עַל הַיָּדַיִם, וּכְשֶׁרוֹחֲצָן יָדָיו אֲפִלּוּ בְּתוֹךְ כְּלִי שׁוֹרָה עַל הַמַּיִם הָרוּחַ רָעָה מִן הַיָּדַיִם. אֲבָל בָּאֶמְת יֵשׁ לִדְחוֹת דְּאִפְשָׁר אֲפִלּוּ אַחַר כָּךְ כְּשֶׁמַּעֲרֶה הַמַּיִם אַחֲרוֹנִים מִן הַכְּלִי עַל הַקַּרְקַע שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם רוּחַ רָעָה, וְכֵן מִשְׁמַע קְצָת לְשׁוֹן רַשִׁ"י [חֻלִּין ק"ה (ע"א)] דְּבוֹר הַמַּתְחִיל קְנָטָא עַיֵּן שָׁם דְּכָל (יז) יֵשׁ לְהַחְמִיר בָּזֶה: ג (ז) בְּחַמִּין. אֲבָל פּוֹשְׁרִין דְּהֵינוּ שֶׁאֵין הַיָּד סוֹלֶדֶת בָּהֶן, מַתִּיר. וְרַשַׁ"ל (ים של שלמה חולין פ"ח סי' יא) פָּסַק דַּוְקָא בְּצוֹנְנִין, וּמִיהוּ אִם אֵין לוֹ כִּי אִם אֵלּוּ הַפּוֹשְׁרִין (יח) בְּוַדַּאי אֵין לְהַחְמִיר: (ח) נִכְוִית בָּהֶם. לָאו דַּוְקָא, דְּכִוְודַּאי אֵין אָדָם נוֹטֵל יָדָיו בְּמַיִם כָּאֵלּוּ שֶׁיִּכְוֶה בָּהֶן, אֶלָּא רְצוֹנוֹ לוֹמַר (יט) שֶׁהָיָד סוֹלֶדֶת בָּהֶן, וְשֶׁעוֹרוֹ כָּל שֶׁכֵּרְסוֹ שֶׁל תִּינוֹק נִכְוִית בּוֹ [מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג)]: (ט) שֶׁמִּפְעַפְּעִין. מְרַכְּכִין אֶת הַיָּדַיִם וּמַכְלִיעִין בָּהֶן אֶת זֶהֱמַת הַתַּבְשִׁיל [רַשַׁ"י (חולין קה. ד"ה מפעפעין)]. וְנִרְאֶה לִי דְּחַמִּין שֶׁנִּצְטַנְּנוּ מֵאֵתֶר לִטֹּל בָּהֶן: ד (י) עַד פָּרָק שֵׁנִי. שֶׁלְּמַעְלָה מִשָּׁנִי פְּרָקֵי אֶצְבָּעוֹת אֵין מַגִּיעַ לִכְלוּךְ הַמַּאֲכָל (כ) [וּמִן אֶצְבַּע הָאֶמְצָעִי

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(יג) יִשְׁפְּכֵם דַּוְקָא בְּתוֹךְ הַכֶּלִי: (ו) וְכֵיוֹצֵא בָּהֶם. כְּמוֹ (יד) אֲבָנִים דְּקִים וְקוֹצִים וְכָל כְּהָאי גַּוְנָא (טו) שֶׁנִּבְלָעִים בָּהֶם הַמַּיִם וְאֵינָם מִתְקַבְּצִים לְמָקוֹם אֶחָד. (טז) וְיֵשׁ מְקִלִּין לִטֹּל אַף עַל גַּבֵּי קַרְקַע אִם אֵין לוֹ כְּלִי לִטֹּל בְּתוֹכוֹ, דְּסְבִירָא לְהוּ דְּדַוְקָא עַל גַּבֵּי קַרְקַע מַמָּשׁ שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם רוּחַ רָעָה, [א]אֲבָל לְפִי מָה שֶׁכָּתַב הַלְּבוּשׁ (יז) יֵשׁ לְהַחְמִיר בָּזֶה: ג (ז) בְּחַמִּין. אֲבָל פּוֹשְׁרִין דְּהֵינוּ שֶׁאֵין הַיָּד סוֹלֶדֶת בָּהֶן, מַתִּיר. וְרַשַׁ"ל (ים של שלמה חולין פ"ח סי' יא) פָּסַק דַּוְקָא בְּצוֹנְנִין, וּמִיהוּ אִם אֵין לוֹ כִּי אִם אֵלּוּ הַפּוֹשְׁרִין (יח) בְּוַדַּאי אֵין לְהַחְמִיר: (ח) נִכְוִית בָּהֶם. לָאו דַּוְקָא, דְּכִוְודַּאי אֵין אָדָם נוֹטֵל יָדָיו בְּמַיִם כָּאֵלּוּ שֶׁיִּכְוֶה בָּהֶן, אֶלָּא רְצוֹנוֹ לוֹמַר (יט) שֶׁהָיָד סוֹלֶדֶת בָּהֶן, וְשֶׁעוֹרוֹ כָּל שֶׁכֵּרְסוֹ שֶׁל תִּינוֹק נִכְוִית בּוֹ [מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג)]: (ט) שֶׁמִּפְעַפְּעִין. מְרַכְּכִין אֶת הַיָּדַיִם וּמַכְלִיעִין בָּהֶן אֶת זֶהֱמַת הַתַּבְשִׁיל [רַשַׁ"י (חולין קה. ד"ה מפעפעין)]. וְנִרְאֶה לִי דְּחַמִּין שֶׁנִּצְטַנְּנוּ מֵאֵתֶר לִטֹּל בָּהֶן: ד (י) עַד פָּרָק שֵׁנִי. שֶׁלְּמַעְלָה מִשָּׁנִי פְּרָקֵי אֶצְבָּעוֹת אֵין מַגִּיעַ לִכְלוּךְ הַמַּאֲכָל (כ) [וּמִן אֶצְבַּע הָאֶמְצָעִי

בְּאוּר הֲלָכָה

שְׁאָר פּוֹסְקִים שֶׁאֵין רוּחַ רָעָה שׁוֹרָה עַל הַמַּיִם כְּשֶׁרוֹחֲצָם בְּכֶלִי, מַתִּיר, וְאֵין דּוֹמֶה לְהַנַּ"ל בְּסִימָן ד' דְּהָתָם הָרוּחַ רָעָה שׁוֹרָה עַל הַיָּדַיִם, וּכְשֶׁרוֹחֲצָן יָדָיו אֲפִלּוּ בְּתוֹךְ כְּלִי שׁוֹרָה עַל הַמַּיִם הָרוּחַ רָעָה מִן הַיָּדַיִם. אֲבָל בָּאֶמְת יֵשׁ לִדְחוֹת דְּאִפְשָׁר אֲפִלּוּ אַחַר כָּךְ כְּשֶׁמַּעֲרֶה הַמַּיִם אַחֲרוֹנִים מִן הַכְּלִי עַל הַקַּרְקַע שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם רוּחַ רָעָה, וְכֵן מִשְׁמַע קְצָת לְשׁוֹן רַשַׁ"י [חֻלִּין ק"ה (ע"א)] דְּבוֹר הַמַּתְחִיל קְנָטָא עַיֵּן שָׁם דְּכָל מַה שֶׁכָּתַב הַלְּבוּשׁ (יז) יֵשׁ לְהַחְמִיר בָּזֶה: ג (ז) בְּחַמִּין. אֲבָל פּוֹשְׁרִין דְּהֵינוּ שֶׁאֵין הַיָּד סוֹלֶדֶת בָּהֶן, מַתִּיר. וְרַשַׁ"ל (ים של שלמה חולין פ"ח סי' יא) פָּסַק דַּוְקָא בְּצוֹנְנִין, וּמִיהוּ אִם אֵין לוֹ כִּי אִם אֵלּוּ הַפּוֹשְׁרִין (יח) בְּוַדַּאי אֵין לְהַחְמִיר: (ח) נִכְוִית בָּהֶם. לָאו דַּוְקָא, דְּכִוְודַּאי אֵין אָדָם נוֹטֵל יָדָיו בְּמַיִם כָּאֵלּוּ שֶׁיִּכְוֶה בָּהֶן, אֶלָּא רְצוֹנוֹ לוֹמַר (יט) שֶׁהָיָד סוֹלֶדֶת בָּהֶן, וְשֶׁעוֹרוֹ כָּל שֶׁכֵּרְסוֹ שֶׁל תִּינוֹק נִכְוִית בּוֹ [מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג)]: (ט) שֶׁמִּפְעַפְּעִין. מְרַכְּכִין אֶת הַיָּדַיִם וּמַכְלִיעִין בָּהֶן אֶת זֶהֱמַת הַתַּבְשִׁיל [רַשַׁ"י (חולין קה. ד"ה מפעפעין)]. וְנִרְאֶה לִי דְּחַמִּין שֶׁנִּצְטַנְּנוּ מֵאֵתֶר לִטֹּל בָּהֶן: ד (י) עַד פָּרָק שֵׁנִי. שֶׁלְּמַעְלָה מִשָּׁנִי פְּרָקֵי אֶצְבָּעוֹת אֵין מַגִּיעַ לִכְלוּךְ הַמַּאֲכָל (כ) [וּמִן אֶצְבַּע הָאֶמְצָעִי

צָרִיךְ לִטֹּל פָּרָק רִאשׁוֹן], וְאִם הָיָה הַמַּאֲכָל מַגִּיעַ מִכָּאן וְאֵילָךְ צָרִיךְ רְחִיצָה גַּם לְמַעְלָה [אֲלִיָּה רַבָּה (סק"ה) בְּשֵׁם כָּלְבּוֹ (סי' כג)], וְעַיֵּן בְּבָאוּר הֲלָכָה (ד"ה עד). וְרַע עָלַי הַמַּעֲשֶׂה שֶׁרָאִיתִי שֵׁשׁ אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָמָּה וְהֵירִים בְּנְטִילַת מַיִם הָאַחֲרוֹנִים אֲבָל אֵינָם יוֹצְאִים חוֹבַת הַדִּין כְּלָל וּכְלָל, דְּאֵינָם נוֹתְנִים כִּי אִם אֵיזֶה טְפִים מַיִם עַל רָאשֵׁי הָאֶצְבָּעוֹת עַד אֲשֶׁר אַפִלּוּ עַד סוֹף פָּרָק הָרִאשׁוֹן אֵינָהּ מַגַּעַת, וְלִפְעָמִים יוֹצְאִים בְּנְגִיעָה בְּעֶלְמָא בַּמַּיִם וִידֵיהֶם נִשְׁאָרִים מְטֻנָּפוֹת מִזֵּהֲמַת הַמַּאֲכָל כְּבָרִאשׁוֹנָה, וּבָאֱמֶת מִן הַדִּין צָרִיךְ לִרְחֹץ לְפָחוֹת עַד סוֹף שְׁנֵי פִּרְקֵי אֶצְבָּעוֹת וְכַנַּ"ל: ה (יא) שֶׁתֵּרֵד הַזֵּהָמָא. מִן הַלְּכְלוּךְ שֶׁבְּיָדָיו עַל יְדֵי הַנְּטִילָה: ו (יב) מַתְחִילִין מִן הַמְבָרֵךְ. כְּדֵי (כא) שֶׁיְּעַיֵּן בְּאַרְבַּע בְּרָכוֹת שֶׁל בִּרְכַּת הַמָּזוֹן בְּתוֹךְ הַזְּמַן שֶׁיִּטְלוּ אֵלּוּ הָאַרְבָּעָה אֲנָשִׁים הַנִּשְׁאָרִים. (כב) וְאַף עַל גַּב דְּהַיּוֹם הַמְנָהָג שֶׁכָּל אֶחָד מֵהַמְסֻבִּין מְבָרֵךְ לְעַצְמוֹ וְאֵין יוֹצְאִין בִּבְרָכָתוֹ, מִכָּל מָקוֹם לֹא נִשְׁתַּנָּה הַדִּין דְּגַם הַיּוֹם מֵהַנָּכוֹן שֶׁיֹּאמְרוּ הַמְסֻבִּין כָּל בְּרָכָה וּבְרָכָה בְּלַחַשׁ עִם הַמְבָרֵךְ שֶׁמְּבָרֵךְ בְּקוֹל רָם כְּדְאִיתָא לְקַמָּן בְּסִימָן קפ"ג סָעִיף ז', וְגַם בִּרְכַּת הַזִּמּוּן צָרִיךְ הַמְבָרֵךְ לוֹמַר לִפְנֵיהֶם, מִשּׁוּם הָכִי צָרִיךְ לְעַיֵּן קְצָת מִתְּחִלָּה: (יג) מִן הַקָּטָן. הַיּוֹשֵׁב בְּסוֹף הַמִּסְבָּה. וְהַטַּעַם הוּא (כג) כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא צָרִיךְ הַמְבָרֵךְ לְהַמְתִּין הַרְבֵּה אַחַר נְטִילָתוֹ עַד שֶׁיִּטְלוּ וּגְנַאי הוּא לוֹ, (כד) וְגַם דְּהָנֵי הָפְסֵק: (יד) וְאֵין מְכַבְּדִין וְכוּ'. כְּדֵי שֶׁבְּשִׁעוּר הַזְּמַן שֶׁיִּטְלוּ הָאַרְבָּעָה אֶת יְדֵיהֶם יוּכַל הוּא לְעַיֵּן בִּבְרָכַת הַמָּזוֹן וְכַנַּ"ל. תְּחִלָּה יָדָיו הַמְזֻהָמוֹת: (טו) מַתְחִילִין וְכוּ'. כְּדֵי שֶׁבְּשִׁעוּר הַזְּמַן שֶׁיִּטְלוּ הָאַרְבָּעָה אֶת יְדֵיהֶם יוּכַל הוּא לְעַיֵּן בִּבְרָכַת הַמָּזוֹן וְכַנַּ"ל. (כה) וְאַף דְּקַיְימָא לָן (ברכות מב.) דְּתַכְרָ לִטְלִילָה בְּרָכָה, בְּשִׁעוּר זֶה לֹא חָשִׁיב הָפְסֵק, וּמִיהוּ אָפְשָׁר דִּבְכִדֵי אֵין לְהַפְסִיק כְּלָל: (טז) מִן הַמְבָרֵךְ. וְכֵיוָן שֶׁנָּטַל הוּא יָדָיו, אוֹתָן הָאַרְבָּעָה שֶׁאָכְלוּ אֵין מְכַבְּדִין זֶה אֶת זֶה אֶלָּא דֶּרֶךְ יְשִׁיבָתָן נוֹטְלִין: ז (יז) אֵין מְבָרְכִין וְכוּ'. דִּלְפִי (כו) הַשַּׁעַם שֶׁבֵּאַרְנוּ לְעֵיל בְּסָעִיף קָטָן א' מִשּׁוּם חֲשַׁשׁ מֶלַח סְדוֹמִית דְּהוּא סַכָּנָה לָעֲיָנִים בְּוַדַּאי אֵין שַׁיָּךְ לְבָרֵךְ עַל נְטִילָה זוֹ, כְּמוֹ שֶׁאֵין מְבָרְכִין עַל שְׁמִירָה מִשָּׁאר סַכָּנוֹת כְּגוֹן הַמְסַנֵּן מַיִם בַּלַּיְלָה מִפְּנֵי סַכָּנַת עַלּוּקָה וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה. וַאֲפִלּוּ לְפִי הַטַּעַם הָרִאשׁוֹן שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל דְּהַנְּטִילָה הִיא כְּדֵי לְהָסִיר הַזֵּהָמָא מֵעַל יָדָיו קֹדֶם בִּרְכַּת הַמָּזוֹן שֶׁלְּפִי טַעַם זֶה הָיָה רָאוּי לְבָרֵךְ עַל נְטִילָה זוֹ, מִכָּל מָקוֹם לֹא נָהֲגוּ כֵּן לְפִי שֶׁעַכְשָׁו אֵין עוֹשִׂין הַמְּצָוָה כְּתַקָּנַת חֲכָמִים וּמִנְהָגָם שֶׁהָיוּ נוֹהֲגִים לְמֹשֵׁחַ הַיָּדַיִם גַּם בְּשָׂמָן עֶרֶב אַחַר הַנְּטִילָה לְהַעֲבִיר

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(יג) כְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם (ברכות פ"ו הט"ז) הַמּוּבָא בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה ואין ניטלין), אַף בְּמָקוֹם שֶׁאֵין לוֹ כְּלִי סָמוּךְ עַל הָרַשְׁבָּ"א (תורת הבית הארוך ב"י ש"ב) וְהַטּוּר [הַגְּרַ"א וּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק"ב) וּמָגֵן גִּבּוֹרִים (אלף המגן סק"ג)]: (יד) אֲלִיָּה רַבָּה (סק"ג) בְּשֵׁם הַכָּל בּוֹ (סי' כג): (טו) לְבוּשׁ וְעוֹלַת תָּמִיד (סק"ב): (טז) מָגֵן אַבְרָהָם (שם) וְאֲלִיָּה רַבָּה (שם) לְדַעַת הַחֲנוּךְ (מצוה תל): (יז) דְּהַמְעַיֵּן שָׁם בְּלִבּוּשׁ יִרְאֶה בְּפִשִׁיטוּת דְּסִבְירָא לֵיהּ דְּהָרוּחַ רָעָה שׁוֹרָה אַף כְּשֶׁנּוֹטְלָם בִּכְלִי אֶלָּא שֶׁמִּשְׁתַּמֵּר בִּכְלִי שֶׁלֹּא יִדְרְסוּ עָלָיו בְּנֵי אָדָם [אַף לְשׁוֹן רַשַׁ"י (חולין קה. ד"ה קנסא) דְּחוּק לְדִידֵיהּ עַיֵּן שָׁם], וּלְפִי זֶה אֵין לְהָקֵל לְשָׁפְכָם עַל גַּבֵּי רְצָפָה. וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי גַּם לְהַחֲנוּךְ עִיּוּן דְּאִפְשָׁר חְשׁוּב כְּקַרְקַע, וּמַה שֶּׁכָּתַב קִינְטָא וְכָל דָּבָר שְׁחוֹצֵץ הֵינוּ נְמִי דּוּמְיָא דְּקִינְטָא שֶׁאֵינוֹ מְחַבְּרוֹ: ג (יח) דַּהֲלֹא כָּל הָרִאשׁוֹנִים פָּסְקוּ כְּלִישָׁנָא בְּתַרְא (שם בגמרא) לְקֻלָּא וּכְמוֹ שֶׁצִּיַּנְתִּי לְעֵיל בְּסִימָן ק"ס סָעִיף ו' עַיֵּן שָׁם בְּשַׁעַר הַצִּיּוּן

(סק"ל לה): (יט) שֶׁחוֹזֶרֶת לַאֲחוֹרֶיהָ מִפְּנֵי הַחֹם (רַשַׁ"י (שבת מ: ד"ה סולדת)):

ד (כ) תַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (ברכות מא. ד"ה תנו): ו (כא) רַשְׁבָּ"א (שם מו: ד"ה בזמן) ומובא בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה ואם). וְעַיֵּן בְּאֲלִיָּה רַבָּה (סק"ו) מַה שֶּׁהִשִּׂיג עַל רַשַׁ"ל (ים של שלמה חולין פ"ח סי' מב): (כב) פְּרֵי מְגַדִּים (משב"ז סק"ג): (כג) דְּסִלּוּק הַשֻּׁלְחָן שְׁכָתַב רַשַׁ"י (שם ד"ה ובזמן שהם מאה) לָאו דַּוְקָא, אֶלָּא יְשִׁבְתָּו בָּטֵל, וּלְהַמְתִּין עַל הַכֹּל גְּנַאי הוּא לְגָדוֹל אוֹ לְאֵיזֶה אִישׁ שֶׁכְּבַד אוֹתוֹ לְבָרֵךְ [דְּרִישָׁה בְּסִימָן ק"פ, וְכֵן כָּתַב הָאֲלִיָּה רַבָּה (סק"ו) לְתָרֵץ קֻשְׁיַת הַשַּׁ"ז (סק"ב)]: (כד) בֵּית יוֹסֵף (שם) וְהָאַחֲרוֹנִים מַרְשַׁבָּ"א (שם). וּלְכָאוֹרָה הַיּוֹם שֶׁאָנוּ מְבָרְכִין כַּלָּם, גַּם בְּקָטָן יֵשׁ מְשׁוּם הָפְסֵק, וְאוּלַי דְּאָנוּ צְרִיכִין לְחֹשׁ יוֹתֵר לְהַמְבָרֵךְ דְּהוּא הָעִקָּר יוֹתֵר וּכְכָל מַה דְּאָפְשָׁר לְתַקֵּן מְתַקְּנִין: (כה) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ה) בְּשֵׁם בֵּית יוֹסֵף (שם) וְרַשְׁבָּ"א (שם): ז (כו) אַחֲרוֹנִים:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובשו"ע הרב (ס"ב) כתב שמותר ע"ג רצפה.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הָאַחֲרוֹנִים: **ח** [ח]יֵשׁ אוֹמְרִים שָׁמַיִם אַחֲרוֹנִים (יח) אֵינָם צְרִיכִים נִגּוּב. (יט) וּלְהָרַמְבַּ"ם (הלכות ברכות פ"ז ה"כ) מְנַגֵּב וְאַחַר כָּךְ מְבָרֵךְ: **ט** [ט]מַיִם אַחֲרוֹנִים (כ) נוֹטְלִים בְּכָל (כא) מִינֵי (מ) מַשְׁקִים: **י** יֵשׁ (ט) (כב) שֶׁאֵין נוֹהֲגִים לִטֹּל מַיִם אַחֲרוֹנִים. וַאֲפִלּוּ לַנּוֹהֲגִים כֵּן, אָדָם שֶׁהוּא אִסְטְנִיס וְרָגִיל לִטֹּל יָדָיו אַחַר הַסְּעוּדָה, לְרִידַיהּ הָוֵי יָדַיִם מְזֹהָמוֹת (כג) וְצָרִיךְ לִטֹּל יָדָיו (כד) קֹדֶם בִּרְכַּת הַמָּזוֹן:

הִלְכוֹת בִּרְכַּת הַמָּזוֹן

קפב דִּין כּוֹס בִּרְכַּת הַמָּזוֹן וְשֶׁלֹּא יְהֵא פָּגוּם. וּבוֹ ז' סְעִיפִים:

א [א]יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁבִּרְכַּת הַמָּזוֹן (א) טְעוּנָה כּוֹס אֲפִלּוּ (ל) בְּיָחִיד, וְצָרִיךְ לְחַזֵּר עָלָיו, (ב) וְלֹא יֹאכַל אִם אֵין לוֹ כּוֹס לְבָרֵךְ עָלָיו אִם הוּא מְצַפֶּה וְאָפְשָׁר שֶׁיִּהְיֶה לוֹ אֲפִלּוּ אִם צָרִיךְ לַעֲבֹר זְמַן אֲכִילָה אַחַת. [ב]וּלְפִי זֶה (ג) אִם שְׁנַיִם אוֹכְלִים יַחַד צָרִיךְ לְקַחַת כָּל אֶחָד כּוֹס לְבִרְכַּת הַמָּזוֹן. [ג]וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵינָהּ טְעוּנָה כּוֹס אֶלָּא בְּשִׁלְשָׁה. [ד]וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵינָהּ טְעוּנָה כּוֹס כְּלָל אֲפִלּוּ בְּשִׁלְשָׁה. הַגָּהָה: וּמִכָּל מָקוֹם מִצְוָה (ד) מִן הַמֻּבְחָר לְבָרֵךְ עַל כּוֹס מָלֵא יַיִן [ה]כּוֹס בִּרְכַּת הַמָּזוֹן (כד) קֹדֶם בִּרְכַּת אֵינוֹ אֶלָּא שֶׁל יַיִן (ה) וְלֹא **ב**

(ר"ן פרק ערבי פסחים (פסחים כו. ד"ה גמ' ירושלמי)):

בֵּאוּר הַיטֵב

מַפְסִקִינַן. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ה): **ח** (ו) מְבָרֵךְ. וּבְיָם שֶׁל שְׁלֹמה (שם סי' י) כָּתַב, דַּוְקָא הַמְבָרֵךְ צָרִיךְ לְנַגֵּב וְלֹא הָאֲחֵרִים: **ט** (מ) מַשְׁקִין. וְהוּא הַדִּין בְּמַיִם הַפְסוּלִים לָרִאשׁוֹנִים. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ז). וּבְשֶׁלְטֵי גִּבּוֹרִים (בברכות מ: אות ב) כָּתַב דְּיֵשׁ לְזַהֵר בְּמַיִם אַחֲרוֹנִים שֶׁיִּהְיוּ רְאוּיִין לִשְׁתִיָּה וְלֹא יִהְיוּ מָרִים וּקְרוּחִים, וְגַם כֹּחַ אָדָם בְּעֵינָן כְּמוֹ הָרִאשׁוֹנִים. מַיִם אַחֲרוֹנִים אֵין צְרִיכִין שִׁעוּר. וְאֵין צָרִיךְ לִשְׁפֹּךְ עַל יָדָיו אֶלָּא פַּעַם אַחַת. כָּתַב יוֹסֵף (ד"ה ויש הפרש) וְכֵן הַבְיָא בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ח) בְּשֵׁם הַכָּלְבּוֹ (סי' כג) דְּמַיִם אַחֲרוֹנִים אֵין צְרִיכִין שִׁעוּר אֶלָּא שֶׁיִּהְיֶה בָּהֶן כְּדֵי לְהַדִּיחַ בָּהֶן אֶת יָדָיו. וּבְסֵפֶר מַעֲשֶׂה רַב (הל' נט"י וסעודה וברהמ"ז ספ"ד) הַבְיָא [ב]דְּהַנְהָגַת הַגְּרָ"א הָיְתָה בְּרְבִיעִית: **ט** (כ) נוֹטְלִים בְּכָל וְכוּ'. שָׁמַּם הֵם (מ) מְנַקִּין הַיָּדַיִם מִזֹּהַמָּא כְּמוֹ מַיִם. וּמַיְרִי בְּאֵין לוֹ מַיִם כִּי אִם מַשְׁקִין, הָא יֵשׁ לוֹ מַיִם אֵין לִטֹּל בְּמַשְׁקִין [פְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"ז)]: **(כא) מִינֵי מַשְׁקִין.** אֲפִלּוּ (מ) בְּשֶׁמֶן וּדְבַשׁ וְחָלָב, (ל) חוּץ מִיַּיִן מִפְּנֵי חֲשִׁיבוּתוֹ. (לא) כָּתְבוּ הָאֲחֲרוֹנִים שֶׁכָּל מִינֵי מַיִם הַפְּסוּלִים לָרִאשׁוֹנִים, דְּהַיְנוּ שֶׁנַּעֲשָׂה בָּהֶן מְלָאכָה אוֹ שֶׁנִּשְׁתַּנּוּ מֵרֵאִיהֶן, וַאֲפִלּוּ מַיִם שֶׁנִּפְסְלוּ מִשְּׁתִיַּת בְּהֵמָה וּכְהַאי גַּוְנָא, מִכָּל מָקוֹם כְּשֵׁרִים לְאַחֲרוֹנִים, וְגַם אֵין צָרִיךְ לָהֶם כְּלִי וְכֹחַ גַּבְרָא קַרְאשׁוֹנִים, וְאֵין חֲצִיצַת הַיָּדַיִם פּוֹסֶלֶת בָּהֶן, גַּם אֵין צָרִיךְ לִשְׁפֹּךְ עַל יָדָיו אֶלָּא פַּעַם אָחַת: **י (כב) שֶׁאֵין נוֹהֲגִים וְכוּ'.** מִפְּנֵי שֶׁאֵין מֶלַח סְדוֹמִית מְצוּיָה בֵּינֵינוּ, וּמְשׁוּם יָדַיִם מְזֹהָמוֹת אֵין חוֹשְׁשִׁין, הוֹאִיל וְעַכְשָׁו אֵין מַקְפִּידִין לְרַחְצָן מִלְּכְלוּךְ הַמַּאֲכָל, אֵין זֶה קָרוּי זֹהַמָּא לָנוּ. וְדַעַת הַגְּרָ"א בְּבֵאוּרוֹ דְּצָרִיךְ לִטֹּל גַּם הָאִידָנָא וְדַטְעַם מֶלַח סְדוֹמִית וְיָדַיִם מְזֹהָמוֹת גַּם עַתָּה שַׁיָּךְ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי בְּסָעִיף א' (סק"א)], וְכֵן כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"י) בְּשֵׁם הַמְקַבָּלִים דְּכָל אָדָם יִזָּהֵר בְּמַיִם אַחֲרוֹנִים, וְכֵן הֶחְמִיר הַמַּהֲרַשַׁ"ל בְּיָם שֶׁל שְׁלֹמה (שם סי' י), וְכֵן כָּתַב הַבְּרֵכִי יוֹסֵף (סק"ז) עַיֵּן שָׁם שֶׁהֶחְמִיר הַרְבֵּה בָּזֶה: **(כג) וְצָרִיךְ לִטֹּל יָדָיו**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ח (מ) הַגְּרָ"א. וְלֹא הִעְתִּקְתִּי דִּבְרֵי הַיָּם שֶׁל שְׁלֹמה (שם סי' י) הַמּוּבָא בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"י) מִשּׁוּם דְּהַיּוֹם שֶׁכֻּלָּם מְבָרְכִין אֵין נִמְצָא מִינָּהּ בָּזֶה כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בִּפְרֵי מְגַדִּים (א"א סק"י): **ט** (מא) בֵּית יוֹסֵף (ד"ה וכתוב): **(מא) בִּית יוֹסֵף** (שם): **(ל) בֵּית יוֹסֵף** (שם) וּלְבוּשׁ (ס"י) וְהֶבְיאוֹ בִּפְרֵי מְגַדִּים (א"א סק"כ), וְכַנִּרְאֶה שֶׁגַּם הַגְּרָ"א רָמַז לָזֶה בְּבֵאוּרוֹ: **(לא)** עַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ג) שֶׁכֵּן הַסְּכִים לְהַלָּכָה [וְדִלְא כְּשֶׁלְטֵי גִּבּוֹרִים (ברכות מ: אות ב) דְּכָתַב בְּקִצּוּר דְּבָרִים הַפּוֹךְ זֶה עַיֵּן שָׁם], וְכֵן שְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים הֶעְתִּיקוּ גַּם כֵּן לְקֻלָּא בְּכָפָּה דְּבָרִים וּדְלֹא כְּשֶׁלְטֵי גִּבּוֹרִים: **י (לב) וְהוּא הַדִּין כְּשֶׁרוֹצֶה לְבָרֵךְ אֵיזֶה בְּרָכָה שֶׁהִיא מִלְּכְלוּכוֹת מֵחֲמַת הַמַּאֲכָל, וּמַה**

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבְשו"ע הרב (ס"ז) כתב: יש אומרים שמים אחרונים אין צריכים ניגוב, ויש מי שאומר שהמברך מנגב ידיו תחלה ואח"כ מברך, אבל המסובין אינם צריכים לנגב לדברי הכל, וגם במברך יש להקל בדברי סופרים. **ב]** וּבְשו"ע הרב (ס"ד) כתב: ואין שיעור למים של נטילה זו, ואינם כמים ראשונים ששיעורם לא פחות מרביעית. **ג]** בשו"ע הרב (ס"ז) כתב דשיחה בעלמא ב' וג' תיבות אין לחוש אלא משנטל הכוס בידו לברך. **ד]** ובשו"ע הרב (ס"א) מסכים עם השולחן ערוך דלדעה זו לא יאכל אם אין לו כוס. ובסימן רצ"ו (קו"א סק"א) הוכיח שברכת המזון אף חמור מהבדלה.

ח מִפְּשָׁטוּת דִּבְרֵי רַשְׁבָּ"א בְּתוֹרַת הַבַּיִת (בי"ו ש"ב) וְהֶבֵּל בּוֹ (סי' כג) בְּשֵׁם הָרַאֲבַ"ד (חמים דעים סי' סו). **ט** שֻׁלְחָן [שֶׁל] אַרְבָּע (שער א) וְהֶבֵּל בּוֹ (שם) בְּשֵׁם הָרַאֲבַ"ד (שם). **י** תּוֹסְפוֹת שָׁם בְּבְרָכוֹת נ"ג (ע"ב ד"ה והייתם).

א פְּתָחִים ק"ה (ע"ב) לְדַעַת הַתּוֹסְפוֹת שָׁם (ד"ה שמע מינה ברכה) וְהַשּׁוּר. **ב** כָּל בּוֹ (סי' כה). **ג** בְּמִדְרַשׁ רוּת הַנֶּעְלָם (וזהר חדש ח"ב מז.). **ד** הָרִי"ף (פסחים כו.) וְרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק ד' (הט"ו). **ה** פְּתָחִים ק"ז (ע"א).

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah